

POMURSKI VESTNIK

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE
DELOVNEGA LJUDSTVA
ZA POMURJE

Leto VIII. — Stev. 42.

Murska Sobota, 25. oktobra 1956

Cena din 10.—

KRITIČNA ZAPAŽANJA na konferencah komunistov v tovarnah in podjetjih Slovenije

Že nekaj mesecev se po podjetjih in tovarnah Slovenije vrstijo konference komunistov, ki razpravljajo o proizvodnji in delu komunistov. Te konference odgovarjajo na anketo Centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije. Tudi v največjem podjetju v Pomurju, Nafti, so komunisti že razpravljali o proizvodnih problemih in prizadevanju komunistov.

Povsod, kjer so konference komunistov že bile, je bilo nekaj kritičnih zapažanj. V Kranju so ugotovili, da so bile konference slabo pripravljene, v glavnem zaradi tega, ker je bila anketa slabo prediskutirana s člani Zveze komunistov. Poročila so bila preveč splošna. V

Trzinu so nasprotno ugotovili, da so bila poročila polna dobrih ugotovitev, medtem ko je diskusija obravnavala precej slabih pojavov. Tudi v Alpini v Zirihi je bilo izraženih več kritičnih mnenj o pomanjkanju zavesti delavca-gospodarja. Tam je podobno kot v podjetjih Pomurja: delavci so pol kmetje pol delavci in jim gre zgolj

terih bo treba govoriti na takšnih konferencah tudi v podjetjih in tovarnah v Pomurju, kjer je delavstvo pretežno iz kmečkih vrst in nima staža niti zavesti delavca iz delavskih centrov, kot so Kranj, Jesenice, Trbovlje in drugi. Poleg tega pa je še važno vprašanje sorazmerja med številom delavcev in uslužbencev v vrstah članov Zveze komunistov, o čemer je bilo doslej še premalo govora.

V Radgonskih goricah

Naš komentar:

TUDI TU SO VZROKI

Po instrumentih okrajnega družbenega načrta za leto 1956 je predvidenih v obrti 64 milijonov 900 tisoč dinarjev dobička, v gradbeništvu pa 14 milijonov 300 tisoč dinarjev. V Pomurju je 9 gradbenih podjetij, 2 industrijski gradbeni podjetji, 2 obrtnih gradbenih podjetij in razen tega še 12 zasebnih zidarstev mojstrov.

Polletna realizacija dobička je bila kakor v oseh gospodarskih panogah, tudi v obrti, ki zajema prav tako gradbeno obrt, izredno nizka (obrt v celoti 27,7% letnega plana). Izpolnjevanje družbenih obveznosti in s tem v zvezi odnos do ustvarjanja sredstev, ki predstavljajo dobiček, se kaže do neke mere tudi v nedoslednem evidentiranju in obračunavanju delovnih ur posameznih zidarjev. Okrajna tržna inšpekcija je obravnavala doslej predosem gradbeni podjetji »Graditelj« Beltnici in »Remont« Petrovci.

Tako posluje n. pr. gradbeno podjetje v Petrovcih brez vsakih obratnih in osnovnih sredstev. Pri podjetju, ki zaposluje okrog 50 ljudi, je 9 takojmenovanih delavodij, ki iščejo delo, osak za svojo skupino. Ko skupina zidarjev konča delo pri nekem gradbenem objektu, naredi delovodja obračun, plača zidarje, enkrat ali dvakrat mesečno pa naredi obračun v upravi podjetja. Razen delovodij iščejo delo tudi posamezni zidarji, tako da v upravi podjetja sploh ne vedo, na katerih gradbiščih ose delajo njihovi delavci.

Zaradi slabe kontrole nad izvajanjem del sledi nenormalno zaračunavanje delovnih ur, saj so n. pr. v avgustu opravili, kakor je to razvidno iz plačilnih list obseh podjetij, komaj dobro polovico delovnih ur. Ves ostali čas so delali posamezniki na istem gradbišču v lastni režiji, pri čemer so bile okodovane družbene dajatve in prav tako predvideni dobiček, ki ga hočemo pogostokrat tako nesmiselno opravičevati.

Ena izmed navideznih opravičil v gradbeništvu je pomanjkanje dela. Kakor hitro pa upoštevamo navedena dejstva, tako opravičila ne izvenijo dovolj prepričevalno. To dokazujejo tudi mezne liste nekaterih privatnih zidarstev mojstrov, katerih delavci opravijo mesečno precej delovnih ur čez poprečje.

Ni torej čudno, če so se doslej pojavljala obrtna gradbena podjetja kot muhe enodnevne. Glavna krivda likvidacij je prav v nepravilni delovni sistematizaciji, zato bomo pričakovali predvideni dobiček obrtnih gradbenih podjetij čisto zastoj, če ne bomo uredili predosem teh stvari. Ob takih razmerah tudi ni zgolj slučaj, da se hočejo nekateri delavci, ki sedaj delajo pri industrijskih gradbenih podjetjih, zaposliti v manjših obrtnih podjetjih, kjer se jim obeta razen rednega še lep posrbski zaslužek pod navidezno socialistično firmo. Glavno pri tem pa je, da se velik del sredstev formira popolnoma izven okvira družbenega načrta, kar lahko realizaciji družbenega načrta in proračuna samo škoduje.

za zaslužek in manj za gospodarsko izobraževanje in udeležbo v upravljanju podjetja, kar prepušča jo uslužbencem.

V Idriji (rudnik) so ugotovili, da že tri leta niso imeli nobenih tefarjev, zaradi česar tudi ni bilo poglabljanja v obravnavanju proizvodnih vprašanj. V tovarni »Saturnus« v Ljubljani so pretežno zaposlene žene, zato je bilo posebno vprašanje: skrb za otroke v delovnem času. Stanovanjsko vprašanje je tudi v ospredju. Tov. Vida Tomšičeva je poudarila, naj žene zahtevajo od občine več samskih stanovanj, ker tovarna tega vprašanja ne more reševati. Gozdno gospodarstvo Bled je ugotovilo pomanjkanje povezave z občinskim komitejem ZKS v reševanju vprašanj proizvodnje in plačevanja gozdnih delavcev. Tam, v Jaršah in še ponekod, so razpravljali tudi o brezskrbnosti do sprejemanja novih članov. V štirih letih so v imenovanem gozdnem gospodarstvu sprejeli dva nova člana, v Jaršah pa v treh letih nobenega. Posledica tega je, v takšnih tovarnah in podjetjih, politična nerazgledanost in delna nezrelost članov ZKS.

Problem politične vzgoje, socialističnih odnosov in zavesti gospodarja je v različnih odtenkih prevladoval na vse konference. Tudi ozkost se je izrazila v delu komunistov in sicer na ta način, da so videli vso svojo odgovornost v delu v tovarni in so pri tem zanemarjali širšo skupnost naše družbene ureditve.

To so kritična zapažanja, o ka-

Člani ZKS — beli rudarji o problemih v podjetju Nafta

O izredni konferenci ZKS pri lendavski Nafti smo že pisali v predzadnji številki našega tednika. Tokrat pa posredujemo našim bralcem nekaj kritičnih misli razpravljalcev, predvsem zato, ker so načeli nekatere probleme, ki so več ali manj lastni tudi drugim delovnim kolektivom podjetij v Pomurju.

Tov. Sabolič: »V treh letih nismo sprejeli nobenega člana ZK. Delavnica pa ima okrog petinštirideset mladincev...« To je menda vzrok, da komunisti v delavnici niso mogli uveljaviti svojih sklepov. Razen tega pa v vodstvu obrata sploh ni članov ZK. Komunisti se niso uveljavili niti na delovišču niti v sindikatu. Komunisti nimajo dovolj ideološke vzgoje... Osnovna organizacija ni razpravljala od petdesetega leta dalje o tem, kako bi organizirali aktiv mladine...« Sele po letošnjem marcu je aktiv formiran. »Mi smo premalo gledali na to, da bi mladino pritegnili k političnemu delu...« Osnovna organizacija je porabila polovico časa svojih sestankov za obravnavo vprašanj di-

24. oktober — Dan Zdrženih narodov — praznuje vse napredno človeštvo kot obletnico, ko je bila pred 11. leti ustanovljena Organizacija zdrženih narodov, ki naj združuje in goji stremjenja vseh ljudstev sveta po miru, medsebojnem sodelovanju.

Jugoslavlani smo posebej ponosni ob tem, saj je naša domovina eden najvnetejših pobornikov mirnega reševanja vseh mednarodnih problemov v okviru OZN.

govorimo... To je zato, ker eden nakaže problem, vsi ostali pa molčijo... Članom delavskega sveta več možnosti izobrazbe!... Delavsko samoupravljanje je premalo obveščeno o problemih podjetja... To

Tov. ing. Cerovec je govoril o velikih investicijah, ki jih je omogočila skupnost. Tako gradnja degazolizacije iz reparacijskih sredstev in kompresorska postaja in nova degazolizacija. S kaptažnim sistemom, ki je preprečil uhajanje naftega plina v korist industrijskim namenom je bilo veliko storjeno. Dokler

se odraža v primeru odvišne delovne sile, kar je že leto dni staro... Tukaj, mislim, da nimajo naši strokovni ljudje občutka predlaganja ostalim članom. Isto je delo upravnega odbora. Večkrat se gre mimo sklepov... Stiki predstavnikov delavskih funkcionarjev in ostalih organizacij so zelo razdrojeni zaradi razdrobljenosti po izmenah. Zato je nemogoče, da bi se vsaj sporazumeli in našli enotno stališče...

Površen študij tehnoloških in ekonomskih problemov

Tov. ing. Cerovec je govoril o velikih investicijah, ki jih je omogočila skupnost. Tako gradnja degazolizacije iz reparacijskih sredstev in kompresorska postaja in nova degazolizacija. S kaptažnim sistemom, ki je preprečil uhajanje naftega plina v korist industrijskim namenom je bilo veliko storjeno. Dokler

preko 600 milijonov din. Na Hrvatskem so dobili v te namene 3,5-krat več sredstev in uspehi so tudi primerni. Nove metode pridobivanja nafte zahtevajo spet nove investicije za pridobivanje in laboratorijski študij. Vrtanje je tu osnovno. Vrtalci pa so s starimi garniturami dosegli uspehe, za katere garniture sploh zgrajene niso. S težavami okrog investicij je bilo zamujeno pol leta proizvodnje. Visokokvalificiranih strokovnjakov je mnogo premalo. To se odraža v študiju tehničnih, še bolj pa ekonomskih problemov. Vse to slabi delavsko upravljanje in delo komunistov, ker o vseh problemih podjetja ne morejo bit dovolj poučeni.

STARI VZGOJENI KOMUNISTI NAJ NAS UČIJO

Tov. Hozjan: »Nekateri tovariši komunisti nimajo tiste sposobnosti, da bi dali toliko od sebe kot ostali. Mi se velikokrat razgovarjamo o takih stvareh, da sploh nima pomena. Želim, da bi svoje znaje poglobili... Na sestankih slišimo večkrat: dajmo, delajmo, ne povedo pa nam, kaj naj delamo... Med nami so komunisti, ki so že veliko študirali in so že dolgo let komunisti, tisti naj nas učijo!«

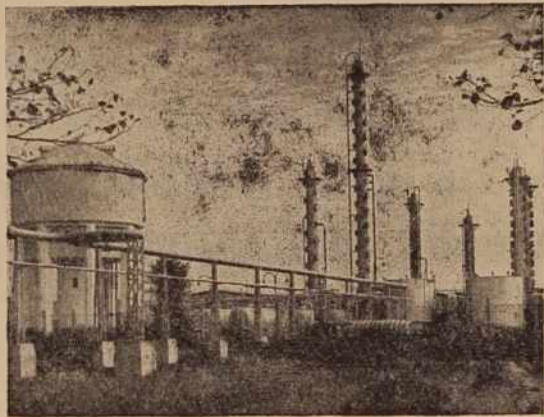
BREZ OSEBNIH STIKOV Z DELAVCI NE GRE

Tov. ing. Mejak: »Mislim, da nam je dal tovariš (Hozjan) dobro lekcijo. Mi teh ljudi v naših osnovnih organizacijah ne vidimo. Takih ljudi je verjetno precej, delamo pa z njimi ne. O individualni vzgoji novih članov. Tega je pri nas malo... Malo smo se pobirokratili in kvalificiramo ljudi po nekkih grupah. Mislim, da individualni kontakt manjka. Zanimivo bi bilo videti, koliko naših komunistov ima kontakt z delavci na deloviščih, da se zanimajo za njihovo življenje, kako gledajo na probleme. Dokler tega ne bo, bomo težko sprejemali nove člane v našo Zvezo.«

VREMENSKA NAPOVED

za čas od 26. okt. do 4. novembra: Nestalno s pogostimi padavinami, razjasnitve ne bodo daljše od 2 dni.

Močne ohlادتve s snegom do nižin so možne že proti koncu tega tedna, a so bolj verjetne proti koncu prihodnjega tedna (okoli 3. nov.).

Nov objekt podjetja Nafta — degazolizacija

scipline. Nekaj članov bo treba izključiti. To so tovariši, ki iščejo od organizacije materialne koristi, ne delajo pa med množico.

ZARADI RAZDROBLJENOSTI V IZMENAH NE NAJDEMO ENOTNIH STALIŠČ

Tov. Zgrabljic: »Imamo nešteto problemov, o katerih nismo razpravljali... Razpravljamo samo o planih... O tekočih problemih ne

to ni bilo izvršeno, je ušlo 15 milijonov prostorninskih metrov plina. Te investicije so zahtevale milijardne vsote. Za raziskovanje je dobila Nafta 1954. leta od republike Slovenije 160 milijonov din. S tem je bilo odkrito novo polje v Filovcih. Leto dni pozneje že 260 milijonov din. Uspeh je dotiranje še pospešil. Skupno je bilo prejetih eno milijardo 100 milijonov din od skupnosti. Iz lastnih sredstev je Nafta uporabila za raziskovanje

Skupščina podružnice Zavoda za socialno zavarovanje v Gornji Radgoni:

Za popolno samostojnost v odločanju

Do leta 1953. je bila v Radgoni le izpostava socialnega zavarovanja, pozneje pa je bila po sklepu skupščine bivšega okrajnega zavoda za socialno zavarovanje ustanovljena podružnica.

Podružnica pa ni pravna oseba in nima popolne finančne samostojnosti, zato so na zadnji skupščini menili, da bi mogla postati popolnoma samostojna ustanova, ki bi lahko kot pravna oseba odločala na prvi stopnji o vseh pravicah iz socialnega zavarovanja.

Iz obširnega poročila je bilo razvidno veliko delo, ki ga je v zadnjih letih opravila ta podružnica. V letošnjem polletju je sicer izkazala

podružnica večje dohodke, vendar samo računsko, saj ji privatni sektor dolguje še okrog poldrug milijon dinarjev, predvsem zaradi nerednega plačevanja prispevkov nekaterih obrtnikov, ki tudi z ostalimi dajatvami ne izpolnjujejo svojih obveznosti do družbe. Ljudski odbor je mnenja, naj bi se takim »rednim« dolžnikom onemogočilo nadaljnje izvrševanje obrti.

Na terenu je tudi še mnogo neprijavljenih delovnih moči, zato bosta morala občinska ljudska odbora Radgona in Videm ob Ščavnici, ki spada prav tako pod to podružnico, temu vprašanju posvetiti

Ika.

NAŠE STALIŠČE: Namesto brezplačne pomoči - dolgoročna posojila od ZDA

Poročilo predsednika ZDA Eisenhowerja Kongresu o ameriški pomoči Jugoslaviji vsebuje nekaj misli, na katere je odgovoril naš državni sekretariat za zunanje zadeve. O pomoči Jugoslaviji so v ameriških krogih pogosto razpravljali na način, ki je za naše ljudstvo dokaj mučen. Zato je jugoslovanska vlada predlagala ameriški vladi, naj preide na nov način gospodarskega sodelovanja. Oblika novega gospodarskega sodelovanja naj bi bilo dolgoročno kreditiranje. Ta način bi onemogočil vsako spotikanje ali vmešavanje političnih vprašanj v čisto gospodarske posle. Odpadejo tudi vse pogojnosti, ki so navezane na blokovsko politiko, kot meni da je prav tudi predsednik ZDA. V pismu Eisenhowerja Kongresu so formulacije, ki nas presenečajo. Tako izgleda iz pisma, da Jugoslavija želi ameriško pomoč zato, da bi se osigurala pred napori Sovjet-

ske zveze, ki se trudi, da bi kompromitirala našo neodvisnost. Razen tega je v tem pismu zapisano, da se Jugoslavija tem nameram ne upira in da jih drugače presoja, kot pa sam Eisenhower, odnosno Amerika.

Samo ta gledišča dovolj jasno govorijo o tem, da nas jemljejo v Ameriki s čisto blokovskega gledišča. Po njihovem se nahajamo med zahodnim kapitalističnim in vzhodnim socialističnim taborom. Amerika naj nas podpira zato, da se ne bomo vrnili v sovjetsko naročje. Nadaljnje sprejemanje ameriške pomoči v okvirih teh formulacij je za nas vsekakor nesprijemljivo. Morda je formulirala vse to bolj volilna kampanja, ki razsaja po Ameriki, vendar je to le izraz nezaupanja napram Jugoslaviji in negiranje vsega pozitivnega kar se dogaja v vzhodnoevropskih državah. Tamkajšnji proces pa potrjuje jugoslovansko popolno neodvisnost, saj je prav ta neodvisnost vzpodbudnik poljskim in madžarskim množicam v njihovih zahtevah po resnični socialistični demokraciji.

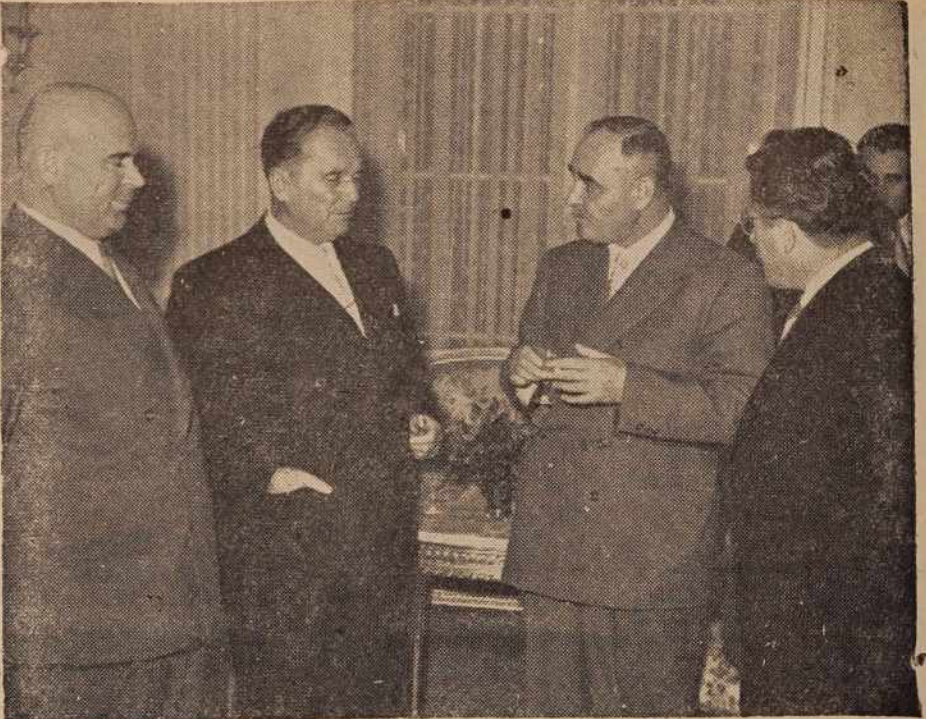
Eisenhowerjevo prizadevanje, naj se ameriška pomoč Jugoslaviji nadaljuje, je pri nas kljub vsemu cenjeno. Toda dejstvo, da delna gospodarska pomoč ni časovno določena, in da je podrejena reviziji v vsakem trenutku, ne more ustrezati nobeni vladi, kajti dolžnost vsake vlade je, da zagotovi redno preskrbo svojega prebivalstva. Razen tega je tudi ta pogojnost samo namigovanje na odvisnost ali morebitno odvisnost, na kar vsekakor ne moremo pristati.

Zivahno je v teh dneh med nasadi trsa v gorah — grozdje je dozorelo

remo pristati. Mogoče je vmes celo nekoliko škodoželjnosti tistih, ki si prizadevajo ovirati razvoj mednarodnega sodelovanja v smeri mirljubne, aktivne koeksistence.

V Beograd je dopotovala delegacija romunske vlade in Delavske partije na čelu s članom Prezidijskega romunske ljudske skupščine in prvim sekretarjem romunske Delavske partije Gheorghijem Dejem. Na beogradskem kolodvoru je romunske goste sprejel predsednik FLRJ maršal Tito v spremstvu državnih in političnih voditeljev. Po meddržavnih razgovorih bo romunska delegacija razen Srbije obiskala ljudski republiko Hrvatsko in Slovenijo. — Na sliki: Sprejem pri predsedniku Titu: Chivo Stoica, Tito, Gheorghija Dej in Edvard Kardelj.

V nedeljo: Odkritje spomenika talcem v Cezanjevcih

Dvanajst in pol leta bo minilo, odkar so v Cezanjevcih pri Ljutomeru padle žrtve za svobodo. 25. aprila 1944 so Nemci ustrelili 25 rodoljubov.

Vodstvo zveze borcev v tem kraju se je zavzelo za postavitev dostojnega spomenika na mestu, kjer so bili talci ustreljeni, a je dosedaj bila postavljena le začasna spominska plošča. Zbrali so denar in dali izdelati potreben načrt. Pred enim mesecem so začeli graditi spomenik in ga bodo verjetno tudi pravočasno postavili.

V nedeljo, 28. oktobra ob pol de-

setih dopoldne bodo v Cezanjevcih pri Ribičevem mlinu slovesno odkrili spomenik, na katerem bodo vklesana naslednja imena: Janko Senčar s Stare ceste, Jože Bogša s Stare ceste, Franc Marin iz Pršetice, Alojz Marin iz Hranjigovec, Vinko Miklošič iz Hermanec, Rudolf Novak iz Branoslavca, Alojz Geček iz Gradišča, Jakob Rodošek iz Skorbe, Franc Rožman iz Hajdine, Ivan Klaneček iz Hajdine, Ivan Zorec iz Dolge njive, Franc Koren iz Skorbe, Alojz Lesjak z Desjaka, Franc Ganza iz Koračice, Ludvik Vrbnjak iz Cezanjevca, Ivan Jesenik s Stare ceste, Božidar Stankovič iz Kruševca, Peter Laptijev iz Mugodovke, Viktor Ševčenko iz Kijeve, Maks Ogorevc iz Bistre vasi, Alojzij Tič iz Drtija, Matija Petek z Desjaka, Janko Slavinec iz Ce-

zanjevca, Ivan Vrbnjak iz Godemarec in Miha Magdič z Desjaka.

Na komemorativni svečanosti ob odkritju spomenika bodo nastopili združeni pevski zbori prosvetnih društev Ljutomerske občine, Ljutomerska godba na pihala, pionirji osnovnih šol in skupine drugih društev.

Grob padlih borcev in žrtev v Cezanjevcih je največji med podobnimi grobovi v Pomurju; v njem so tudi telesni ostanki ustreljenih talcev iz ostalih slovenskih predelov, Srbije in Sovjetske zveze.

Se prav zaradi tega pričakujejo Cezanjevčani številen obisk prebivalcev iz vsega Pomurja in tudi drugih slovenskih pokrajin.

Spomin na petindvajset padlih junakov namreč to zasluži.

S. F.

V šalovski občini 116 krvodajalcev

Prejšnji teden je bila v šalovski občini akcija za oddajanje krvi. Občinski odbor RK je to akcijo zelo dobro organiziral. Prijavljenih je bilo 200 krvodajalcev. Ker se je pokvaril avto, s katerim so vozili na zbirna mesta krvodajalce, je oddalo kri samo 116 prebivalcev, ostali pa so se naveličali čakanja in so odšli domov.

Da bi bila akcija uspešnejša, so prirejali v posameznih krajih predavanja o pomenu krvodajalstva. Okrajni odbor RK je poslal na Goričko 4 zdravnike, ki so predavali v Martinju, Znanjavih, Čerincih in na Hodošu. Predaval je tudi domači zdravnik iz Križevca. Največ krvodajalcev je bilo na Hodošu, nobena pa v Čerincih. Delna krvda za slab odziv prebivalcev nekaterih vasi je tudi na vaških odborih RK, ki so ljudi premalo seznanjali o pomenu krvodajalstva.

-k

Ob dnevu Združenih narodov:

Na načelih mednarodnega sodelovanja

Vsestranski in hitri razvoj posameznih držav in s tem v zvezi vedno večja potreba po različnih materialnih dobrinah sili človeštvo k zblizjevanju. V preteklih stoletjih začrtane narodnostne in politične meje so v nekaterih ozirih že izgubile svoj pomen.

Zgodovina beleži več takih stremeljenj po medsebojnem sodelovanju, tako na političnem, kulturnem kot gospodarskem področju. Dunajski kongres leta 1815, Berlinski kongres leta 1878, in dve Haški konferenci 1899, in 1907. Seveda predstavljajo te konference potrebo po sodelovanju samo nekaterih večjih držav, dočim je na primer Društvo narodov, ustanovljeno ob koncu prve svetovne vojne, že predstavljalo mednarodno organizacijo, ki bi naj posvetila vse svoje delo močnemu mednarodnemu sodelovanju. Toda, kakor vse prejšnje konference, ki so se jih udeleževali številni zastopniki različnih držav in ki niso imele neke stalne oblike, tako je bilo tudi delo Društva narodov obsojeno na neuspeh. V glavnem zato, ker niso bili dovolj upoštevali izkušenj iz prve svetovne vojne, narodi pa še niso bili dovolj zreli za tako široko mednarodno sodelovanje.

Iz teh osnov — in na pragu atomske dobe — je bila ustanovljena Organizacija združenih narodov, ki je doslej dosegla precejšen uspeh na vseh področjih človeške ustvarjalnosti.

Delovanje OZN, ki je bila ustanovljena pred enajstimi leti, sloni na nekaterih temeljnih načelih: varovati mir in mednarodno varnost, krepitev med posameznimi narodi prijateljske odnose, zagotoviti enakost vseh, ki sodelujejo v tej organizaciji.

OZN sestavlja 6 osnovnih organov: 1. Generalna skupščina, v kateri so vse članice OZN, ki se sestajajo vsako leto enkrat. Razpravljajo o vseh vprašanjih, ki jih predvideva Ustavna lista; 2. Varnostni svet. VS sestavlja 11 članic, od katerih je 5 stalnih (Kitajska, ZDA, ZSSR, Francija in Anglija) in šest voljenih članic za dobo dveh let. Glavna naloga VS je:

ohranitev mira; 3. Gospodarski in socialni svet, katerega naloga je, izboljšati življenjske pogoje in zagotoviti spoštovanje človekovih pravic. Ta svet ima še posebej deset komisij: za kmetijstvo, znanost in kul-

turo, vzgojo itd.; 4. skrbniški svet, ki skrbi za vsa ozemlja, ki so pod tujo upravo; 5. Mednarodno sodišče, ki ima sedež v Haagu na Holandskem; 6. Sekretariat. Sekretariat vodi generalni sekretar, ki ga imenuje Generalna skupščina.

24. X.

EVROPSKA EKONOMSKA KOMISIJA OZN

V začetku novembra bo v prostorih Evropske ekonomske komisije v Ženevi poseben sestanek strokovnjakov za elektrogospodarstvo. Sestanka se bodo udeležili strokovnjaki iz Jugoslavije, Italije, Avstrije in v Zahodni Nemčiji. Proučili bodo tkim. »Jugoelekstorte«, to je poseben projekt za izgradnjo hidroelektrarn v naši državi.

V Jugoslaviji bi bilo mogoče zgraditi 4 HE, katerih letna zmogljivost bi znašala 4 milijarde 300 milijonov Kwh. Stroški gradnje bi znašali okrog 377 milijonov dolarjev.

Hydroenergetski potencial naše države znaša okrog 60 milijonov kilovatov letno. Od tega izkoriščamo sedaj letno komaj 3%, dočim bo n. pr. Italija že čez 10 let izkoristila vse hidroenergetske vire. Po

tem programu bi bilo treba zgraditi daljnovode v Avstrijo, čez Avstrijo pa v Zap. Nemčijo in Italijo. V Južno Italijo bi lahko napeljali podvodni kabel, ki bi bil mnogo cenejši kot pa prenos električne energije iz Severne Italije.

UNICEF — MEDNARODNA ČLOVEČANSKA USTANOVA

Od leta 1948 smo prejeli v našem kraju od Mednarodnega dečjega sklada (UNICEF) precejšnjo pomoč: maslo in mleko. To hrano so dodelili šolskim mlečnim kuhinjam, otroškim posvetovalnicam, internatom in bolnišnicam. V šolskem letu 1955/56 smo že prejeli in razdelili 71.578 kg masla in rastlinske masti in 13.000 kg mleka v prahu. Skupna vrednost te pomoči znaša okrog 19 milijonov 700 tisoč dinarjev.

Lani smo prejeli 10 tisoč kapsul A in D vitamina, letos pa 300 tisoč. Protitrahomski center v M. Soboti je prejel od Mednarodnega dečjega sklada avtomobil in biomikroskop, dispanzer za žene v M. Soboti na opremo v vrednosti 225 tisoč deviznih dinarjev. Razen tega so bile onemljene otroške posvetovalnice tudi v Beltincih, Radgoni, Lendavi in v Ljutomeru. Tovarna mlečnega prahu v M. Soboti je dobila hladilno napravo, 2 pettonska avtomobila in še nekatere druge naprave.

Mednarodni dečji fond — ustanova Organizacije združenih narodov — izpolnjuje svojo osnovno nalogo: pomagati otrokom vseh držav, ki so bile močno prizadete v minulih vojni. Ta naloga in pomoč na prida do izraza predvsem od 21. do 24. oktobra, v »Tednu Združenih narodov«.

M. Sobota je praznovala

DRŽAVNI USLUŽBENCI PRVAKI PRI SINDIKALNEM TEKMOVANJU — V DOMU JLA MAJHNA SVEČANOST IN PODELITEV POKALOV — ŠAHISTI IZ LIPE ZMAGOVALCI NA ŠAHOVSKEM BRZOTURNIRJU — »SVET BREZ SOVRASTVA« MIRE PUCOVE NA SOBOŠKEM ODRU — KONCERT PEVSKEGA ZBORA »STEFAN KOVAČ« — SVEČANOST PRED GIMNAZIJO.

V nedeljo je bilo končano sindikalno športno tekmovanje v počastitev občinskega praznika. Največ zmag so si priborile tekmovalne ekipe sindikalne podružnice državnih uslužbencev. Zmagali so v naslednjih športnih panogah: kegljanje, šah, odbojka, lahka atletika in streljanje. Pri nogometnem tekmovanju so odnesli prvo mesto tekmovalci iz Panonije, pri namiznem tenisu pa tekmovalci iz Tovarne perila.

Odigrana je bila tudi nogometna tekma med sindikalno reprezentanco in nogometnim moštvom Gimnazije. Zmagali so člani sindikata s tesnim rezultatom 4:3.

Po končanem tekmovanju je bila v Klubu JLA v M. Soboti skromna svečanost, na kateri je spregovoril predsednik Občinskega ljudskega odbora M. Sobota tov. Jože Velnar. Zmagovalcem so bili podeljeni pokali in diplome.

Šahovski društvo M. Sobota je priredilo v okviru občinskega praznika okrajni šahovski brzoturnir, na katerem so bili najboljši šahisti iz Lipe.

V telovadnici Partizana v M. Soboti je bila v petek telovadna akademija. V programu, ki je bil zelo pester, so nastopili vodniki in prikazali vsestransko in metodično telesno vzgojo mladine. Članice so pod vodstvom tov. Tručlove prikazale vajo s kiji. Dobro so bile tudi telovadke p. of. Berjakove s svojo »Zastavo«. Občinstvo je toplo pozdravilo tudi izvajanje pionirjev pri tatni telovadbi in mladinke na dvošinski bradli.

Dramska sekcija DPD Svoboda M. Sobota pa je uprizorila v soboto igro Mire Pucove »Svet brez sovrastva«, ki jo je režiral Stefan Kukanja.

V ponedeljek je bil v dvorani kina Park v M. Soboti koncert mešanega pevskega zbora DPD »Svoboda« Stefan Kovač. Pevec so zapeli pod taktirko prof. Močana slovenske narodne pesmi, med njimi tudi štiri prekmurske in eno preško. Dobro pripravljen koncert pa bi moral biti deležen večje pozornosti, saj je bilo v dvorani sorazmerno zelo malo ljudi.

V okviru občinskega tedna je bila pred spominsko ploščo na soboški gimnaziji interna slovesnost, pri kateri so sodelovali dijaki z recitacijami, mladinski pevski zbor pa je zapel dve pesmi: Apihovo Bilečanko in Hrovatinovo Žrtvam. Dve pesmi je zapel tudi pionirski pevski zbor. Ob spominski plošči, kjer so položili vence, je govorila osmošolka Cveta Kučanova o pomenu občinskega praznika. Dijaki in profesorji pa so položili vence tudi na spominsko ploščo Stefana Cvetka v Titovi ulici.

Občinski praznik je bil dostojna manifestacija kulturnega in športnega delovanja v M. Soboti in okolici.

SINDIKALNO ŠAHOVSKO DRUŠTVO IN ODBOJKARSKA SEKCIJA V BELTINCIH

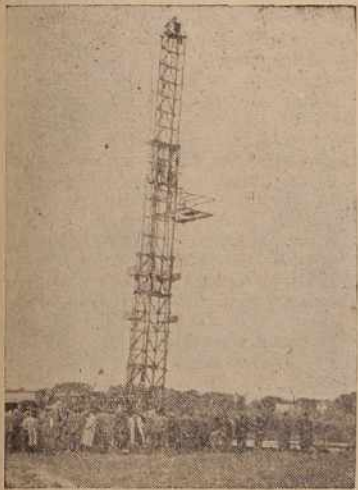
Sindikalna podružnica državnih uslužbencev v Beltincih je imela pred kratkim letni občni zbor, na katerem so člani ugotovili, da so z dosedanjim delovanjem lahko še kar zadovoljni. Podružnica šteje samo 40 članov, zato je prvo mesto v streljanju na tekmovanju v Lendavi za njih častno in pohvalno vredno.

V hodoče bo podružnica posvečala več pozornosti izobraževanju svojih članov. Pod njenim okriljem nameravajo ustanoviti tudi šahovsko društvo in odbojkarso sekcijo.

H.

Kaj bodo dali zanimivi tereni, ki jih raziskujejo — slano vodo ali pa nafto?

Tudi letos je lendaravsko podjetje Nafta dobilo iz zveznega proračuna sredstva za geofizikalna raziskovanja pomursko-podravskega bazena. Geofiziki pod vodstvom ing. Ivana Urha so nekaj mesecev opravljali

Objekte podjetja »Nafta« so si z zanimanjem ogledali tudi slovenski konservatorji — ob nedavnem posvetovanju v M. Soboti.

gravimetrijske meritve v Slovenskih gorah, deloma pa tudi v okolici Ormoža in Ptuja. Letošnje meritve so bile nadaljevanje lanskih. Istočasno so bila pod vodstvom ing. Janeza Novaka opravljena tudi geomagnetska merjenja. Ekipa strokovnjakov je imela svoj sedež v Ljutomeru, od koder se je te dni preselila v okolico Maribora, kjer bo nadaljevala z meritvami.

Dosedanja merjenja so potrdila pričakovanja strokovnjakov za nafto. Podravsko-pomurski predel je namreč izredno zanimiv za raziskovanja. Z merjenji so odkrili zanimive strukture, za katere doslej sploh niso vedeli.

V pomurskem delu Slovenskih goric pa opravljajo tudi seizmične meritve. Te meritve so opravljali geofiziki iz Beograda in so si za svoj sedež izbrali tudi Ljutomer. V teh dneh so končali svoj posel pri nas in odšli na zanimive terene v Vojvodino.

Preprosti in nepoučeni ljudje pa imajo včasih kar čudne predstave o seizmičnih in drugih meritvah. Zato o njih nekaj več besed.

Ce hočemo zvedeti, kakšna je zemeljska notranjost (to je moči doseči samo z geofizičnimi merjenji), napravimo seizmični

profil čez zanimivo območje, ki smo ga že poprej izmerili gravimetrijsko in magnetometrijsko. Na vsakih 200 do 300 metrov izvrtamo vrtno, spustimo vanjo razstrelivo in jo napolnimo z vodo. Na obe strani vrtno postavimo v ravni črti seizmografe, priprave za merjenje potresnih sunkov. Seizmografe spojimo s kablji s seizmično aparaturu in tako napravimo na fotografski film posnetke potresov, ki jih izzovemo z eksplozijo razstreliva v vrtni. Potresni valovi se namreč z veliko hitrostjo širijo v notranjost zemlje, pridejo do slojev različne gostote, se od njih odbijajo in spet pripotujejo na površje do seizmografov — fotografskega filma ali diagrama. Strokoveniki »seizmiki« govorijo potem o dobrih ali slabih »refleksi«. V naših predelih so letos zabeležili precej dobrih refleksov in tudi zemlja je znotraj zgrajena tako, da nam nakazuje nova upanja in mesta, kamor bomo lahko postavili garniture za raziskovalne vrtnice.

Opisana, a zelo draga merjenja pa ne pokažejo mesta, kjer je zagotovljena nafta ali zemeljski plin, marveč samo notranjo zgradbo zemlje. Različna prerokovanja ljudi, češ da so videli iz seizmičnih vrtnih bruhatih nafto ali plin, so samo plod domišljije in nepoučenosti. Iz vrtnice izbruhne ob eksploziji samo umazana voda, s katero je vrtna napolnjena in jo izvržejo plini, ki se razvijejo po eksploziji.

Seizmična raziskovanja se bodo kmalu spet začela na Dolinskem in Ravenskem kot nadaljevanje lanskih. Merjenja bodo opravljali strokovnjaki Geofizike iz Zagreba.

Občni zbor Društva prijateljev mladine v Radencih

V Radencih je bil predzadnji nedeljo dobro obiskan roditeljski sestanek, ki so ga povezali z občnim zborom društva prijateljev mladine. Udeležba je bila tolikšna, da je bila šolska soba skoraj pretesna. Sestanek je odprl predsednik šolskega odbora, pozdravil starše in nove učitelje na šoli. Na sporedu je bil med drugim tudi referat »Za izboljšanje vzgojnih in učnih uspehov«. Starši so uvideli, kako potrebna je povezava šole z domom in obratno.

Po razpravi je bil občni zbor društva prijateljev mladine. Čeprav je društvo še mlado, ima že 119 članov. Društvo je v preteklem letu

V BRDIH OKROG 900 VAGONOV TRŽNIH PRESEŽKOV VINA

V Brdih, Vipovski dolini in na Krasu so vinogradi letos precej dobro obrodili. V goriškem okraju računajo, da bo znašal letošnji pridelek vina okrog 1400 vagonov, od tega naj bi bilo tržnih presežkov za 900 vagonov.

Vino bodo odkupovale le tiste kmetijske zadruge, ki imajo primerne kleti in strokovnjake.

Lendaravski beli rudarji bodo imeli drugo leto spet kje postaviti vrtnalno garnituro, ki bodo zasadile svoje svedre v zemljo. Takrat pa bodo spet nova pričakovanja, ki jih nakazujejo dobri refleksi na seizmičnih diagramih: ali bo privrela iz zemeljskih globin samo slana voda bivšega panonskega morja ali pa v boljšem primeru nafta oziroma zemeljski plin.

C. K.

PISMO NAŠEGA VAJENCA

MOJSTRI - imate kaj pripomniti?

Zivljenje nekaterih vajencev, ki delajo pri zasebnih mojstrih, je še vedno težko in problematično. Posamezni mojstri namreč nečesto svojim vajencem pripoznati pravice, ki jim gredo po naših zakonih.

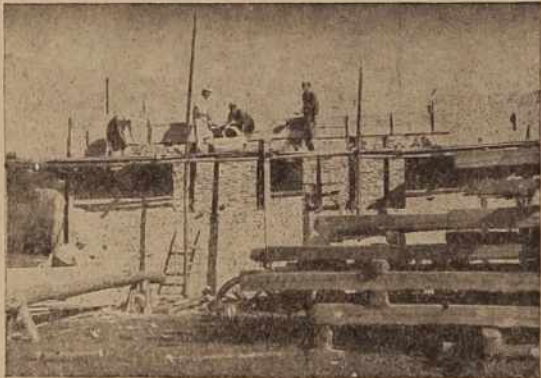
Marsikateri vajenec mora delati več kot osem ur — morda tudi 12 ali pa celo 14. In potem se še sprašujemo, zakaj so učni uspehi vajencev tako slabi; saj se nima vajence pri takem mojstru časa naučiti predpisane snovi. Takih primerov pa je precej. Nekaj mojster A. B. iz Fokovec je imel vajenca, ki mu je moral delati podnevi na polju, zvečer tja do desete ure pa v delavnici.

Vajenci se sprašujemo, kako bi najlaže odstranili ta problem. Prepričani smo, da bi lahko marsikaj opravila inšpekcija dela, katere organi obiskujejo predvsem tista pod-

jetja in mojstre, ki so poštene in so njihove delavnice čiste in dobro urejene. Ne pogledajo pa v naše podeželske delavnice. Če pride kdo enkrat na leto, je to že dostil inšpekcijski organi bi morali po mojem mišljenju posvečati večjo skrb vajencem, ki delajo na podeželju pri tistih obrtnikih, katerih načelo je: vajenec mora čim več narediti. Pri tem pa ne upoštevajo, da je njemu potreben tudi čas za učenje. Če pa šola priredi kakšen poučni izlet, ga mojster tja ne pusti in mu celo grozi z razveljavitvijo učne pogodbe. In kaj more vajenec drugega, kot ubogati svojega mojstra!

Imamo pa tudi dosti takih mojstrov, ki se za delo vajenca v šoli sploh ne zanimajo. Na roditeljske sestanke nečesto iti; vabijo vajenca navadno zavrnejo, češ da naj imajo sestanke predavatelji in da naj gredo poslušat samo norci. Take mojstre bi bilo potrebno prepričati o važnosti roditeljskih sestankov. Večji vpliv na mojstre v tem pogledu pričakujemo od Obrtne zbornice. Šola namreč tega ne more sama opraviti, čeprav bi sicer morala bolj skrbeti, da bi vajenci uveljavili svoje pravice pri zasebnih mojstrih, predvsem še, da bi dobili predpisani dopust, za katerega sta prikrajšani domala dve tretjini vajencev.

Ni moj namena, da bi kritiziral poštene obrtnike, ki priznajo vajencu njegove pravice in se zavedajo, da je vajenec tudi

Vaščani Gorice pri Pucovcih pridno delajo pri gradnji levega in pristranskega gasilskega doma.

človek in član naše družbe. Tudi takih mojstrov ne manjka kot je S. K. iz M. Soboti, ki je vajencu brez obotavljanja dovolil, da se je lahko udeležil športnega dne, in mu daje tudi dovolj časa za učenje. Tak vajenec se potem z veseljem uči v delavnici in v šoli ter je lahko za to vedno hvaležen svojemu mojstru.

Vajenec pa, ki dela pozno v noč in pride domov ves utrujen, se ne more kaj prida učiti, saj je po 15 urah napornega dela zares potreben počitka.

Bodo te vrstice zadostovale? O življenju naših vajencev še vse premalo pišemo. Prav bi bilo, da bi se zanje bolj zavedali tudi naši domači tečniki in prebudili vse tiste starokopitne mojstre, katere je naš čas že davno prehitel.

K.

Soboška čitalnica postaja pretesna

Ljudske čitalnice so nekaj privesek ljudskih knjižnic, tako je tudi s čitalnico v Murski Soboti. Čitalnica je že preživela dobo uveljavljanja v minulih letih. Kljub temu pa je še vedno v mnogo pretesnih prostorih, kjer se zbirajo večinoma dijaki in vajenci, izmed odraslih je stalnih bralcev le malo. Čitalnica, ki ima svojo skromno sobico nasproti knjižnice, je v zimskih mesecih zelo obiskana. Veliko bralcev pozimi sploh ne pride na vrsto, ker je v majhni sobici le dvajset stolov in nekaj miz in je torej ob polni zasedbi prostorov že velika gneča, kar tudi povprečnega bralca zelo moti, kljub vzornemu redu in miru, ki ga je uvedel tov. Sočič, upokojenec, ki vodi čitalnico.

V soboški čitalnici je na razpolago 35 časopisov in revij. Časopisje je v glavnem slovensko in revije prav tako. Mnogo časopisov in revij pa še manjka. Manjka namreč za takšno čitalnico, ki naj bi bila v mestu, kakršno je že Murska Soba. Mnogi bralci povprašujejo po strokovnih in znanstvenih revijah in časopisih, po inozemskih izdajah in še niz predlogov je že vzel na znanje tov. Sočič. Vse to bi bilo zelo umestno, toda še prej bo potrebno najti za čitalnico primernejši, večji prostor. DPD Svoboda je v poletnih mesecih že seznanila občinski ljudski odbor s svojimi namerami s čitalnico. Društvo si je namreč zamislilo čitalnico v prostoru zraven knjižnice, ki je prav tako velik kot knjižnica, le da je še vedno zavzet. V omenjeni sobi je namreč uredila predvojaška vzgoja nekakšno razstavo orožja. Pred meseci pa je bilo rečeno, da bo dobila predvojaška vzgoja za to ustrezeni prostor v novih vojašnicah zunaj mesta.

PIONIRSKA KNJIZNICA

Ko se bo (naj bi se čim prej) čitalnica izselila v nov prostor, bo mogoče v sedanji čitalnici urediti pionirsko knjižnico s prostim dostopom otrok. Takšne knjižnice so že

v mnogih, tudi manjših krajih lepo uredili. O ustanavljanju pionirskih knjižnic s prostim dostopom otrok je razpravljala tudi kongres bibliotekarjev FLRJ aprila letošnjega leta v Zadru. Kongres je sklenil, da naj bodo povsod, kjer so ljudske knjižnice in čitalnice, tudi pionirske knjižnice s prostim dostopom otrok. Te knjižnice je vsekakor potrebno urediti tako, da si bodo

otroci lahko razgledali slikanice in pionirske časopise po svojem preudarku. Tako se otroci najlaže navadijo na čtivo že v zgodnji mladosti in se s tem odtegujejo pohajkovanju in vsemu, kar utegne biti neprijetno najprej staršem, v poznejših letih pa njim samim.

Upajmo, da bodo tudi soboški otroci prav kmalu dobili svojo vabljivo knjižnico.

V. S.

Tovarišica še ...

»Tovarišica, še...!« je zazvenel v nastalo tišino drobnih otroških glasov. Kmalu so se mu pridružili še novi glasovi in prosili enako. Počasi, prav počasi so se začeli vračati v svet resničnosti, kakor da bi jim bilo žal za oni drugi, lepši svet, svet iz pravljice. Končno so se sporazumeli, da jim bo tovarišica povedala novo pravljico šele čez en teden.

Minil je teden, dva, trije in tovarišica je imela vedno več hvaležnih poslušalcev iz vrst rogaševskih pionirjev, ki so se udeleževali pravljicnega krožka. Pa niso bili to samo učenci osnovne šole, marveč so se jim pridružili celo dijaki nižje gimnazije. In tovarišici ni bilo žal truda! Videla je pred seboj nešteto oči, ki so kar žarele od vneme in bojazni za glavnega junaka iz pravljice. Saj to je bil del sveta iz njihovih sanj, ki jim ga je znala tovarišica tako lepo pričarati. In če bi povedala še toliko pravljic, vedno je bil konec prehitel!

Tako tisti, ki ljubijo pravljice. Pa drugi? Tudi zanje je našel učiteljski kolektiv skupno s štabom šolskega pionirskega odbora v Rogaševcih primerno zaposlitev. Vsi učenci so člani pionirskega odbora »Stefan Cvetkos, ki je to leto na novo zaživel v pravem pomenu besede. Kmalu po začetku šolskega leta je bil sklican odredni sestanek, ki so se ga udeležili vsi pionirji iz rogaševske šole. Po dolgih in dokaj burnih razpravah so se končno zedinili in izvolili štab. Tovarišica, ki vodi pionirsko organizacijo na šoli, je imela nato s štabom sestanek, na katerem so sestavili delovni program. In rezultati, ki so bili navdušeno pozdravljeni! Ne samo pravljicni krožek.

ki je ena izmed oblik dela, temveč cela vrsta krožkov, v katerih delujejo rogaševski pionirji.

Kar pridite jih pogledat vsako sredo popoldan, kako si podpirajo glave mladi

šahisti in vneto prestavljajo figure po črno-belih poljih! Temu ali onemu je še vedno žal za konja, trdnjavo... ki ju je izgubil po neprevidezosti. Vmes poslušajo nasvete tovariša, ki jih seznanja s skrivnostmi te zanimive igre. Od tedna do tedna gre bolje in kdo ve, kakšen bo njihov uspeh na turnirju, ki ga nameravajo organizirati v kratkem.

Bi želeli videti košček pomladi, cvetja,

Sanitarna inšpekcija:

Šolam vso pozornost

kršnih je v Pomurju še preobilo, so kratkoma zaprli in sicer ne glede na to, ali občina ima sredstva za ureditev teh prostorov ali ne. Sanitarna inšpekcija je namreč mnogokrat upoštevala izgovor, da pač ni proračunskih sredstev v občini, kar je zadnje čase najboljši izgovor za vsakdanjo rabo. Ko pa so bile šole nekaj časa zaprte, so v občinah našli sredstva tudi za to, kar imenujemo z drugimi besedami zdravje mladega rodu in zgledi v občinah.

Na zadnji seji okrajnega šolskega sveta so krožile od rok do rok fotografije naravnost strašnih šolskih stranišč. Res je, da so bili prikazani najbolj kritični primeri, toda teh je sorazmerno veliko. Svet je izrazil mnenje, da naj sanitarna inšpekcija odločno nastopa in ob pregledih šol in šolskih ukrepov proti nalezljivim boleznim, s katerimi Pomurje obiluje (je na prvem mestu v Sloveniji po številu nalezljivih bolezni), v najtežjih primerih pa se naj ne izogiba tudi najstrožjih mer — zapiranja šol.

Smo za enotnost v tehnični vzgoji

Konferenca Ljudske tehnike Pomurja (o kateri smo informirano že poročali) je izrazila mnenje, da je potrebno delovanju Ljudske tehnike utreti širša pota v življenje Pomurja. Dosedanje delovanje je bilo zasnovano po društvi in klubih Ljudske tehnike in še posebej v občinskih odborih. Delovanje društev in klubov je za potrebe Pomurja preozko, občinski odbori Ljudske tehnike pa so nežiljenjski. Izražena je želja po večjem sodelovanju z republiškimi zvezami. Predstavniki zvez naj bi občasno obiskovali posamezne komisije in tako neposredno spoznavali probleme tehnične vzgoje Pomurja in se za to področje prav posebej zavzeli zaradi raznoterih posebnosti te pokrajine.

Organizaciji Ljudske tehnike v Pomurju še ni uspelo združiti prizadevanj različnih množičnih organizacij in združne zveze o enotno tehnično vzgojo prebivalstva. To je samo nepotrebno drobljenje sil. Najučinkovitejše prizadevanje po tehnični vzgoji prebivalstva bi bilo sistematično delovanje posebnih komisij, ki se oblikujejo pri Okrajnem odboru Ljudske tehnike. Tako je že v osnovi formirana agrotehnična komisija in šolska komisija, pa tudi elektrostrojna komisija nastaja. Te komisije bodo šele takrat polno zaživele, ko bodo razpolagale z analizami stanja tehnike in tehnične vzgoje v Pomurju.

Trenutno organizacija komisij pri Okrajnem odboru Ljudske tehnike še nima povezave z vsemi forumi, katerim je uspešno prodiranje tehnike v naše vase pri srcu. Tako lahko Ljudska tehnika le še opozarja na nekatere škodljive pojave. Trenutno ima v programu analiziranje strojništva pri zadrugah in vlogu Agroservisa v tem. Istočasno si ustvarja pregled nad traktorsko službo in hkrati namerava organizirati primerne traktorske šole, ki ne bo učila traktoristov samo voziti po cestah, temveč tudi oranja in ostalih poljedelskih opravkov.

Konferenca je zelo kritično razpravljala o izrazitem primeru neodgovornega ravnanja z družbeno lastnino. Problem je označen z imenom »privatna šola za motoriste«. Neke organizirane privatne šole motoristov sicer ni, toda mišljeno je šolanje motoristov na novih Javah, ki so jih kupili za svoje potrebe nekateri forumi in podjetja in so jih neodgovorno izročili laikom, ki po začetnih požnjah na Javah polagajo izpite. Ti izpiti so zaradi nestrokovnega ravnanja z dragimi stroji mnogo dražji, kot pa so pod strokovnim vodstvom v avtošolah. Izguba ima seveda skupnost.

Letošnji letni zbori bodo razjasnili še marsikaj in na marsikaj opozorili. Pred koncem leta pa bo letni zbor Ljudske tehnike Pomurja in takrat bodo komisije poročale o problemih, ki so pomembni za Pomurje, pa jih organizacija doslej ni obravnavala zaradi ozkosti, ubeljalne s prejšnjimi programi Ljudske tehnike.

V. S.

POZDRAVI NAŠIH VOJAKOV

Svoje domače, fante in dekleta, kakor tudi novinarje in tiskarje Pomurskega vestnika prav iskreno pozdravljajo in jim želijo kar največ veselih dni v jesenskem času vojaki V. P. 6734/3/C: Franc Bence od Jurija, Janez Zagore iz Kramarovec, Franc Hari iz Ropoče, Jože Lazar iz Bakovec, Jože Brumen iz Maribora in Alojz Gorza iz Rakičana.

Svoje domače, starše, brate in sestre, sorodnike, znanee in prijatelje, posebno pa dekleta pozdravljajo redni bralci našega lista, vojaki iz Valjeva: Karel Sadl iz Dol. Slaveč, Ludvik Ferko iz Vidonec, Anton Gerič iz Gor. Bistrice in Viljem Flisar iz Dol. Slaveč.

V poslovalnici št. 2 pri Gradu se je pravzaprav vse skupaj končalo. Poslovodja, o katerem bo beseda, je v bolnišnici, toda ko bo ozdravel, bo odpuščen. Njegovo delovanje v zadrugi Grad namreč drugega ne dopušta. Njegov zadnji prestop je bil neodgovorna predaja poslova novemu poslovodju. Ob predaji je samovoljno zviševal cene blagu, kot se mu je pač zdelo. Tako stanejo v tej poslovalnici še zdaj rediš peresa osem dinarjev več kot drugod. Posteljnemu kanafasu je zvišal ceno za 60 din. Klajno apno je označil za pralni prašek. Krčevke so dražje za 75 din. Volnene rute za 50 din. Pri ceni hlačk za otroke pa je razlika kar za 110 din. Novi poslovodja je tem cenam ugovarjal, obvestil je o stanju upravo zadruga, toda storjenega ni bilo nič. Dolgo po primordijah so govorili o tem, da bo treba vse skupaj urediti, toda...

Odbor pred gotovim dejstvom

V zadrugi pravijo, da so jim tega poslovodja priporočali od Okrajne zadruga zveze, toda priporočilo je izrekel le eden izmed uslužbencev zadruga zveze, kar pa ni vseeno. Prav zaradi tega, ker so tamkaj izenačili uslužbenca OZZ z Zvezo, so zaposlili tega poslovodja za upravnika zadruga. Sele poldrug mesec pozneje so o tem razpravljali na seji upravnega odbora zadruga, kjer so bili odborniki postavljeni pred gotovo dejstvo: upravnika je nastavljen. Nastavljen pa je bil skoraj brez vseh dokumentov, iz katerih bi ga bilo mogoče spoznati kot delovno moč in človeka. Njegovo strokovno priležnost izkazuje, da je delavec trgovske stroke, po opravljenem izpitu iz leta 1947., ko brez dvoma kriterij ni bil kdo ve kakšen.

In vmes ... ?

Istočasno s prošnjo tega poslovodja je zaposlitev vložil prošnjo tudi mlad kmetijski tehnik prav tako za mesto upravnika zadruga. Prošnja tega tehnika je bila odbita. Zakaj? Isti kmetijski tehnik je zdaj upravnik kmetijskega posestva pri Gradu. Prekrškovi in neodgovornosti v delu in strokovnosti mu ni mogoče očitati, medtem ko so upravnika zadruga morali premestiti na mesto poslovodje, ker se je izkazal nesposobnega za to mesto in z mesta poslovodje poslovalnice v Dolnjih Slavečih so ga morali na zahtevo zadrugašnikov premestiti. Takrat so ga predložili disciplinskemu razsodišču pri OZZ (po zapisniku seje UO), pa menda sploh ni prišel v obravnavo. Pri Gradu pa je v poslovalnici št. 2 nadaljeval z malomarnostjo, neodgovornostjo in celo z izzivanjem.

Zakaj tako?

V razgovorih z zadrugašniki je očitke zavračal z izrekom: »Če bom jaz odpuščen, bodo za menoj šli še drugi, še dva.« S tem se je ponasjal in v neki meri tudi upravičeno: že na več mestih se je izkazal za neprimerne, in vendar je še vedno ostal pri zadrugi. Ostal je kljub temu, da je bilo dovolj vzrokov za odpoved. Zakaj tako? S tem je bila vzbujena negotovost med zadrugašniki. Postajali so oprezní in si šepetali: »Saj mu ne morejo do živega. Naša beseda pač nič ne zaleže.« Žal o tem niso razpravljali na zborih in sejah. V tem mnenju jih je podkreplo dejstvo, da je bilo pri tem poslovodju nekaj primanjkljaja.

KAJ BO Z ZADRUŽNO DVORANO V ŠALOVCIH?

Za dograditev zadrugašne dvorane v Šalovcih je bilo dosedaj že dosti obljub, vendar kaže, da bo tudi letos ostalo samo pri tem. Šalovčani in okoličani, ki so prispevali za dvorano, pa so zaradi oklepanja upravičeno ogorčeni. Sicer je dvorana bila dosedaj prisotna že na številnih sejah in sestankih — od mladinske organizacije do SZDL — vendar je refren »Ne gre in ne gre...« vedno pogostejši. Morda so tega krivi posebnosti, ki pravijo nekako tako: »Zakaj dvorana? Ali ne bi bilo bolje, če bi prostor, ki je v šalovskem zadrugašnem domu namenjen za dvorano, enostavno preuredili za skladišče, ki ga zadruga itak

je in viškov, za katere se nihče ni prav zmenil.

Tukaj se začne pa že vprašanje inventur in odpisovanje neidočje robe in oskrbovanje poslovalnic. Ob inventurah so našli člani upravnega odbora dokaj čudne slike po poslovalnicah. Precej se je kopičilo

Pri Gradu na Goričkem

Zbori zadrugašnikov v vaseh okoliša beltinske zadruga

Dvoje značilnost: ob gospodarskih uspehih tudi primanjkljaj

V beltinski kmetijski zadrugi je včlanjenih 496 gospodarstev iz petih vasi. Vsaka vas je sorazmerno s številom članov enakopravno zastopana v upravnem vodstvu. Doleže (delež znaša 500 din) je dosedaj vplačalo samo 41 zadrugašnikov.

Pri zadrugi delujejo tudi odseki za živinorejo, poljedelstvo, sadjarstvo in strojništvo.

Zadruga ima več kmetijskih strojev, med njimi mlatilnico, dva traktorja s prikolico, šest sejalnikov in šest škropilnic.

V zadrugi hranilnici in posojilnici se je dosedaj nabralo samo 1.538.000 din hranilnih vlog. Skupaj je 45 vlagateljev, med katerimi pa so večinoma organizacije in društva.

Promet za prvo polletje je znašal 47.213,236 din (od tega odpade čez 17 milijonov din na odkup) in je nekoliko večji od lanskega. Osnovna sredstva zadruga so vredna 4.595.000 din, stroški pa so znašali 5.457.000 din. Zadruga je imela 927.750 din dobička. Izgubo je imel samo strojni odsek (154 tisoč din).

Na polletnem obnem zboru, ki je bil zadnje nedelje, je bilo iz poročil razvidno, da so nekateri odseki delovali kar dobro. To velja še zlasti za poljedelski odsek, ki je skrbel za kakovostno semensko blago, se zavzemal za pravilno uporabo umetnih gnojil in priporočal članom tudi pridelovanje zelenjave, sočivja in zdravilnih zelišč (paradižniki, meta, solata itd.), ki dajejo pri skrbni obdelavi zemlje mnogo večji dohodek kot druge, ustaljene kulture. Živinorejski odsek je skrbel predvsem za plemensko živino. V zadrugašnem okolišu je 5 dobrih plemenjakov. Sadjarski odsek pa je pošteno vodil akcijo proti sadnim škodljivcem in boleznim, hkrati pa tudi priporočal članom gojenje tistih sadnih sort, ki se v okolišu najbolje obnesejo. Sedaj v jeseni bo poskrbel tudi za sadje.

Zadruga še vedno ni izterjala primanjkljaja v znesku 724.000 din, ki ga je lani napravila poslovodkinja Zvezine. Dosedaj so samo vložili tožbo. Revizija, ki je oprav-

potrebuje. Od skladišča bi imeli več dohodka kot od dvorane. Morda je tudi vzrok v tem, ker kmetijska zadruga že sedaj opravlja v dvorani odkupne posle in jo že uporablja za svoje skladišče.

Čas je že, da čimprej pričnemo z delom in dvorano uredimo tako, da bo lahko resnično služila kulturno-prosvetnemu namenu. Les za dvorano je že pripravljen; nekaj pa še pred zadrugašnim domom, nekaj pa še v gozdovih. Če pa bo šlo tako »pol-žepo« naprej, lahko upravičeno pričakujemo, da bodo nekateri kmetje vzeli les nazaj, kakor se je to v preteklosti že zgodilo. Rudi Drole

neidočega blaga, nekurantnega je bilo tudi precej, tistih zalog, ki pa so za te kraje primerne in prepotrebne, pa ni bilo nikdar dovolj. Najslabše so bile zalagane poslovalnice izven Grada. Včasih je bilo mnogo blaga v skladišču, medtem ko so zadrugašniki morali po isto blago v Mursko Soboto ali pa v druge zadruga. Nekateri božični in podobni luksuzni izdelki pa so bili na policah v razkošje in okras.

Kaj torej ukreniti?

Torej ni vzrok nerentabilnosti poslovalnic nikjer drugje kot v slabi organizaciji dela. Kljub temu pa je vprašanje umestnosti ukinitve dveh ali celo treh poslovalnic (pri Gradu so kar tri trgovine). V Vidoncih je namreč še ena zadruga poslovalnica, ki pa spada v Otovce. V Dolnjih Slavečih pa je poslovalnica s skladiščem v zadrugašnem posloju in lahko zadosti tudi potrebam Motovilec, kjer je poslovalnica bila v privatnem lokalni. Več poslovalnic, kot jih je trenutno? O tem je mogoče govoriti šele takrat, ko bo imela zadruga urejeno organizacijo dela in dovolj sposobnih ljudi za koristno delovanje zadruga.

V prihodnji številki: »USLUŽBENCI SO PRIKRIVALI RESNICO«.

Ljula svoj posel v zadrugi 52 dni, ni bila zastoj, saj je ugotovila razne »grehe« pri blagajniškem poslovanju. Ugotovljeni primanjkljaj v znesku čez 200.000 din je pripisati predvsem slabemu nadzorstvu zadrugašnega upravnega odbora nad poslovanjem posameznih uslužbenecv.

Zadruga nima dovolj sposobnega kadra, so ugotovili na zboru, predvsem pogrešajo

V MURSKOSOBOŠKI PANONIJI SE NE BOJE DRUŽBENIH OBVEZNOSTI

Murskosoboško industrijsko podjetje kovinske galanterije »Panonija« se je razvilo zadnja leta v precej močan proizvodni obrat. Podjetje je bilo ustanovljeno že leta 1945. Takrat je delalo v obratu le 18 ljudi, danes pa jih je nekaj čez 100. Kako se je podjetje razvijalo in krepilo, dokazuje vrednost osnovnih sredstev, ki je znašala leta 1952 komaj 2 milijona 700 tisoč, lani pa okrog 25 milijonov.

TEŽAVE ZARADI PROSTOROV

Vprašanje delovnih prostorov je eno izmed najbolj perečih vprašanj pri Panoniji. Stiska kot je, vpliva tudi na proizvodnjo, saj morajo pogostokrat prenašati polizdelke iz prvega nadstropja v pritličje in obratno, preden so dokončno izdelani. Pri nekaterih večjih izdelkih računajo, da se delovni proces podaljša tudi za eno in več ur. Prav take težave kot z delavnicami imajo tudi s skladiščem. S polizdelki in izdelki so založene vse delavnice, seveda samo takrat, ko nihče ne dela. Med delovnim časom pa morajo vso to šaro odstraniti. Zaradi tega ne morejo v Panoniji uvesti dela v dveh popolnih izmenah, čeprav bi bilo tržišče tudi ob takih pogojih ugodno. Če bi bile delavnice do-

volj prostorne, bi lahko zaposlili čez 150 delavcev.

NOVOGRADNJA ALI RAZŠIRITEV?

Pri Panoniji se že precej časa ukvarjajo z mislijo, kako bi »raztegnili« delovne prostore. Novogradnja je kaj mikavna stvar, toda tu so potrebna precejšnja sredstva. V podjetju poskušajo to stvar urediti z zasilnimi stavbami, gre še samo za prostor, za katerega se podjetje in občinski ljudski odbor ne moreta zediniti. Vsekakor pa je Panonija dokazala, da predstavlja tako v občinskem kot v okrajnem merilu precejšnjo postavko, zato bo treba poskrbeti, da se vprašanje novogradnje ali razširitve uredi čimprej. Razen skladišča je Panoniji potrebna tudi lakirnica. Le tako bodo izdelki podjetja res kakovostni in konkurenčni. Če ne bi bilo teh oziroma v proizvodnji, bi lahko bile družbene postavke mnogo višje in še bi jih presegli. Tako trdijo v Panoniji.

V DELAVNICAH JE ŽIVO

V Panoniji izdelujejo okrog 300 različnih predmetov za široko potrošnjo in za kmetijstvo. V glavnem delajo 3 skupine. Prva, ki jo vodi tov. Kotér, je najboljša. Ta skupina izdeluje štedilnike in žveplalnike. Drugo skupino vodi tov. Goldinski. Ta skupina, ki le malo zaostaja za prvo, dela različne predmete za gospodinjstvo. Nekoliko več pa pričakujejo od skupine, ki izdeluje brzoparilnike. Sicer pa se trudijo vse skupine, kajti pri tekmovanju biti med zadnjimi, ni prijetno.

Precej dobra je tudi orodjarna, kjer se vedno bolj uveljavlja mladi orodjar Ernest Kološa.

SPET PRIPRAVLJAJO NEKAJ NOVIH IZDELKOV

Tako širok izbor izdelkov zahteva pogostokrat posebne strojne naprave, ki jih naredijo v Panoniji sami. Tudi ko so pričeli izdelovati brzoparilnike, so naredili take stroje. Sedaj imajo v načrtu nekaj novih drobnih izdelkov, precej pa si obetajo od nameravanega čistilnika za zrnje, ki ga bodo dali na trg prihodnje leto. Pri izbiri novih izdelkov naletijo na težave zaradi materiala. Na Kitajsko bi lahko poslali veliko število sadnih škropilnic, ki pa jih ne morejo delati zaradi pomanjkanja bakrene pločevine.

K USPEHU MORAJO POMAGATI ORGANI SAMOUPRAVLJANJA

Brez dvoma sta pomagala k uspehu v podjetju tudi delavski svet in upravni odbor, toda ta prispevek bi moral biti še večji, kajti kolektiv, ki se s svojimi izdelki uveljavlja na vseh republiških tržiščih, mora dokazati, da zna gospodariti in se prilagoditi vsem okoliščinam na trgu. To pa najlažje dokazuje z dobrim delom organov samoupravljanja.

Tako je bilo na nedavnem slavlju — Kmečkem prazniku — pri Vidmu ob Ščavnici

sposobnih poslovodij. Precej stroškov ima z najetimi lokali in inventarjem. Najemnina pride letno na okrog pol milijona din. Prav zato bo potrebno čimprej urediti ustrezne trg. lokale, ki so v ta namen že zgrajeni.

bodo sestanki zadrugašnikov tudi v vseh vaseh zadrugašnega okoliša. Na teh sestankih bodo seznanili člane z rezultati zadnje revizije v zadrugi, od njih pa pričakujejo tudi novih pobud za uspešnejše gospodarjenje. A. H.

Jagode NAJBOLJ ISKANO SADJE

Med najbolj iskanim sadjem so tudi jagode, črni ribez in maline. Zaradi njihove velike vitaminske vrednosti so tudi cene zelo ugodne. To sadje ima zategadelj vedno več pridelovalcev in potrošnikov. Tudi v pomurskih vrtovih se je že precej udomačilo. Uporabljajo ga večinoma doma, kar je tudi dokaz, da v naših krajih uspeva, posebno če, če rastline dobro negujemo.

Zanimanje za pridelovanje tega sadja vedno bolj narašča. Poljske nasade črnega ribeza že zasledimo v Gibini in M. Soboti. Vrtna jagode pridelujejo v Železnih dvorih!

Pobuda je vsekakor koristna, saj širimo kulturo, ki bo lahko dala mnogo več dohodkov, kot jih dajejo vrtnice, ki sedaj

Razkožujemo seme

Razni pripravki na podlagi živega srebra so odlični fungicidi (sredstva, ki delujejo proti glivičnim boleznim), ki jih uporabljamo predvsem za razkuževanje semen proti snetom.

Za mokro razkuževanje (potapljanje semen v tekočino) uporabljamo cerasan, gemitan, abavit, uspulun in dr., povčini v 0,1 do 0,3 % vodni raztopini, v kateri namakamo seme približno pol ure (oves in ječmen eno uro) ali pa ga navlažimo z 10 do 15 litri razkužila, dobro premešamo, prekritimo s ponjavo in nato razprostrimo, da se lahko seme posuši.

Za suho razkuževanje (najbolje: v razkužilnih bobnih) potrebujemo agrosan GN, tillex, cerasan, duphar, fusariol in abavit-B. Za pšenico, ječmen in rž 200 do 300 gr, za oves 300 do 400 gr, za koruzo 150 gr in za repo 600 do 800 gr razkužilnega praška na 100 kg semen.

Vsi živosrebrni pripravki so zelo strupeni. Ko razkužujemo, ne smemo vdihavati prahu, da se ne zastropimo. Razkuženega semena nikakor ne smemo uporabljati za prehrano ljudi ali domačih živali. Ne shranjujmo teh pripravkov skupaj s živili!

ranstejo na tej zemlji. Črni ribez da pri dobrem negovanju na hektar okrog 5.000 kg pridelka (letos je znašala odkupna cena čez 100 din za kg). Vabljev zasluček: 500 tisočakov! Če primerjamo ta hektarski dohodek z dohodkom od pšenice ali kake druge uveljavljene kulture, se lahko takoj prepričamo, da govori račun v prid jagodičevju. Nič čudnega ni, če se za to sadje odloča vedno več pridelovalcev.

Pridelovalec, ki sadi jagodičje izključno za prodajo, mora imeti zagotovljenega kupca (tovarno ali trg. podjetje). Ta podjetja pa so običajno precej oddaljena (posebno od Pomurja), zato so pri malih količinah prevozni stroški zelo veliki. Večji kot je torej letni pridelek, večja je rentabilnost. Podobno velja tudi za kraje: za pridelovanje določene sorte in vrste jagodičevja naj bi se odločilo čimveč kmetovalcev, kar je posebno važno zaradi dozorevanja. Če namreč jagode vseh sort v določeni vasi ne dozorevajo istočasno, so količine ob trgatvi pitile in se jih ne izplača prevažati na oddaljeni trg. Celotni plodovi ene vrste niso v nasadu vedno istočasno zreli za obiranje. Zato je potrebno, da je v kraju čimvečje

število pridelovalcev.

Jagodičevje vseh sort zahteva humusno zemljo in dovolj vlage, zato za njega ni primerno vsako zemljišče. V naših krajih je normalno zelo malo padavin, zato niso primerne sončne lege. Za jagodičevje bomo rajši namenili severno ležeče lege, predvsem zemljo, ki jo bomo lahko po potrebi tudi namakali.

Jagodičevje zahteva skrbno negovanje in obrambo pred škodljivci in boleznimi. Je donosna kultura za strokovno dovolj sposobne pridelovalce ali pa vsaj tiste, ki imajo do tega veselje.

Pridelovalci, ki so preveč oddaljeni od tržišč, nimajo posebno dobrih izgleдов za pridelovanje jagod. Priporočljivo pa je, da se za nove nasade jagodičevja zavzamejo predvsem kmetijske zadruga.

Jagodičevje je intenzivna kultura, ki daje obilne dohodke in zaposli mnogo ljudi. Ničesar nam torej ne manjka: ne naravnih pogojev, delovne sile in omejenih možnosti za prodajo jagod na domačem in tujem trgu. Škoda bi bila, če bi spregledali te ugodnosti. R.

Delo in varnost št. 6

Izšla je 6. številka strokovnega časopisa »Delo in varnost«, ki ga izdaja Zavod za proučevanje organizacije dela in varnost pri delu LRS v Ljubljani. Po svoji aktualni, pestri vsebini in strokovni tehnosti prispeva časopis brez dvoma pomemben delež k prizadevanju za pravilno, smotno gospodarjenje in upoštevanje sodobnih organizacijskih metod v našem gospodarstvu, zdravstveno tehnične vzgoje in zaščito pri delu in povečanje delovne storilnosti.

Nova številka prinaša naslednje sestavke: Franjo Aleš: »Čedalje bolj se uveljavlja ekonomski značaj dela«; Jože Navinšek: »Nagra-

jevanje na kmetijskih posevstvih«; Zdravko Neuman: »Izbira poklica in njen pomen za usposabljanje strokovnih kadrov«; inž. Janko Svajger: »Varnost pri delu v luči statistike — izguba narodnega dohodka«; inž. M. Battestini: »Barva kot zaščitno sredstvo«; »Novi tip plinske maske«; »Podložek za naličnični respiratorja«; »Zaščitna obutev«; D. Belle: »Nov način pritrjevanja obvez pri ranah«; inž. Lojze Zupančič: »Varnostna navodila za rudarje«; Boris Gostiša: »Prirodni brusi in umetni brusilni koluti«. Na koncu objavlja časopis poleg drobnih poročil tudi seznam strokovnih publikacij o problematiki organizacije dela.

Letošnji pridelek krompirja: povsod obilen, dober

AMERIŠKE VOLITVE in DOLARJI

Se nekaj tednov in ameriški volivci bodo izbirali svojega državnega predsednika in podpredsednika. Kdo bo izvoljen — ali republikanec Eisenhower in Nixon ali demokrat Stevenson in Kefauver — naj bo za nas drugorazredno vprašanje, zato se pomudimo rajši pri dolarjih, ki jih »zre« v Ameriki predvolilna kampanja.

S sedanjim podpredsednikom Nixonom potuje po deželi (predvolilna kampanja kajpada) v najtem letalu osemnajst pa tudi več tajnikov, asistentov in drugih pomočnikov, ki mu iščejo podatke za govore — seveda pa tudi njegov zdravnik. Z njim potuje še po tri-

pravi: »Skoraj vsem pišejo govore drugi!«

Letošnja volilna kampanja poteka v Ameriki v senci težkih dolarjev in volilnih govorov, ki pa niso umski plod kandidatov, marveč ljudi, ki so sicer blizu njih — če ne drugače, pa vsaj v volilni kampanji, ko je treba krepko zavrteti jezike in se boriti — za glasove Američanov vseh vrst in plasti, tudi tistih, ki radi vidijo kandi-

data pri ljubimkanju s kakšno popularno filmsko zvezdo. Tudi takšna srečanja so v Ameriki glasovi več na tehtnici popularnosti določenega kandidata. V takem vzdušju se tudi ne smemo čuditi, če se na primer Adlai Stevenson preobleče v Indijanca ali pa se pokrije s klobukom kavboja. Glavno je: propaganda mora biti učinkovita in prilagojena ameriškemu okusu, četudi terja milijone dolarjev.

Koliko je star človeški rod?

O starosti in razvoju človeškega rodu nam pričajo lobanje in ostanki najdenih človeških kosti.

Prve ostanke so našli leta 1856. v Neandertalu pri Düsseldorfu, sledila je najdba Krapinskega človeka (našel ga je leta 1905. Gorjanović v Krapini na Hrvaškem), pozneje, zlasti po prvi svetovni vojni, pa je bilo vedno več podobnih najdb.

Za presojo starosti teh preostalih človeških kosti so iznašli s posebnimi metodami (atrofizikalnimi): sprememba lege severnega tečaja in kroženje Zemlje v določenih časovnih obdobjih) pregled o geoloških (geologija: nauk o zemeljski skorji in njenem nastanku) razdobjih za zadnjih 600.000 let.

Ugotovili so, da je že pred 500.000 leti živel v okolici sedanjega Heidelberga zelo primitivna vrsta ljudi in da so ob istem času, morda pa še prej, živeli na Javi, v Vzhodni Afriki, pri Pekingju na Kitajskem

itd. Ljudje iste stopnje razvoja.

Neandertalski človek, ki je živel pred 200.000 leti, je že višja razvojna stopnja, toda anatomske (anatomija: veda o ustroju človeka) se še dokaj razlikuje od sedanjega človeka. Človek sedanjega telesnega ustroja je star kakih 100.000 let. V mlajši kamni dobi, 7.000 do 5.000 let pred našim štetjem, se je pojavil človek, ki se je že ukvarjal z vzgojo rastlin in živali.

Okrog leta 5000 pred našim štetjem pa se začela nam znana zgodovina.

MEKA - pribežališče sto tisočev romarjev

Romanje v Meko je ena izmed temeljnih zapovedi islamske vere. Vsako leto julija so v Meki veličastne verske ceremonije. Tisoči

in tisoči ljudi prebirajo verze korana (sveto pismo) ali pa pobožno razmišljajo v svetem, ograjenem prostoru.

V središču je Khaba, Alahovo svetišče, ki ga je zgradil Abraham: velikanski, s črno zaveso pokrit kvader, ki se dviga na odprtem kvadratem dvorišču. Na vseh štirih ko-

tih so Macani — visoke tribune, s katerih pridigajo štirje predstavniki muslimanskih obredov.

V drugih letnih obdobjih je Meka zelo pusto mesto. Ko pa začnejo prihajati romarji, zraste na sosednji planjavi mesto sto tisočev šotorov. Nekateri šotori so pisano okrašeni in razkošno opremljeni.

Romanje v Meko je velika preizkušnja za vsakega vernika. Prestati mora hudo sončno pripeko. Zato si vsakdo močno želi higienskih razmer v tem svetem mestu. Vsak pa, ki je nevarnim okoliščinam navkljub vsaj enkrat v svojem življenju izpolnil to sveto dolžnost, je ob vrnitvi v svoj kraj deležen številnih čestitk in pozdravov. Potlej dobi tudi zaželeni častni naslov »hadži«.

Dve domači zanimivosti

Več sto let star kostanj v Markovcih

Posestnik P. B. iz Markovca ima na svojem dvorišču zelo staro drevo domačega kostanja, ki že razpada: nekateri vaščani cenijo njegov starost čez 500 let.

Kostanjevo deblo je tako debelo in visoko, da mu menda ni vrstnika v Pomurju — tako piše sam lastnik, ki namerava kostanj podreti in ga prodati za tanin.

Divje svinje v Beltincih

Zadnjo soboto se je v Beltincih naenkrat pojavile divje svinje. V skupini jih je bilo kar 22. Štiri svinje so ustrelili: tri so tehtale okrog 70, ena pa 100 kg.

Po zasledovanju so divje svinje nadaljevale pot proti Bistricam. Domnevajo, da so se zatekle k nam iz Madžarske.

Ali si že naročil »SVET OB MURI«

FRANÇOISE ARNOULLE

Mlada francoska filmska igralka

Fant bo postal še mojster, kdo ve?

deset novinarjev in fotoreporterjev. Predsedniška kandidata pa imata še številnejše in pestrejšo spremstvo. Menda ni treba posebej poudarjati, da velja to mnogo denarja.

Demokratski kandidat Adlai Stevenson je imel v začetku septembra svoj uvodni volilni govor, ki ga je stal 200.000 dolarjev. Denar je moral položiti odbor njegove stranke, samo zato, da je radijsko in televizijsko omrežje oddajalo govor v zrak.

Predsednik Eisenhower je imel svoj uvodni televizijski govor 19. septembra. Vodstvo republikanske stranke je v ta namen najelo omrežje CBS-TV in mu plačalo za polurno uslugo 79.000 dolarjev. Toda Eisenhowerju so pripravili za pet minut prekratek govor, kar je prineslo televizijski družbi 2.633 dolarjev čistega dobička, kajti odmerjeni čas je bilo potrebno plačati, četudi ga ni kandidat povsem izkoristil za govor.

Se posebno zanimivo pa je to, da je uvodni kampanjski govor za televizijo napisal Eisenhowerju Emmett Hughes od štaba revije Time-Life.

Ljudje poslušajo te politike in mislijo, da si pišejo govore sami in jih potem bero pred mikrofonom, ali pa da govorijo prosto. Znani komentator Walter Lipmann pa pravi v dnevniku »New York Herald-Tribune«, da je pravzaprav težko uganiti, kaj misli kandidat, ko se poteguje za to ali ono politično službo, kajti po njihovih govorih jih ni moči spoznati, jim ni mogoče priti prav do dna. Zakaj ne? Lipmann

LA PIRANHA - nevarnost št. 1 za Brazilce

Žival, pred katero najbolj trepetajo Brazilci, ni panter, ne krokodil ali strupena kača, marveč majhna riba, ki je v najboljsem primeru dolga komaj 35 cm. Njeno ime je »piranha«. Pred njo se tresejo vsi, ki živijo na bregovih rek.

Navidez povsem nedolžna riba ima namreč dvojno vrsto žagi podobnih strašnih zob, s katerimi lahko v rekordnem času odtrga dokajšen kos mesa.

Pastirji včasih žrtvujejo slabejšega vola, ki sicer ne bi zmožl nadaljnje poti:

Eno leto - zgodovina zemlje

Če si zamislimo vso zgodovino zemlje zglašeno v eno samo leto, potem dobimo naslednje rezultate: prvih osem mesecev je v tem merilu brez vsakega življenja, v naslednjih dveh mesecih bi se pojavili najbolj primitivna bitja (od virusov in enoceličnih bitij do meduz), sesalci bi se pojavili šele v drugem tednu

decembra, človek pa, kakršnega poznamo danes, bi stopil na plan šele okrog 11.45h zadnjega decembra.

Doba pisane zgodovine pa bi izpolnila nekaj več kakor poslednjih 60 sekund tega leta.

ujamejo ga z laso in vržejo v žrtje požrešnim »piranham«. Ta žrtev kajpak ni zaman, kajti druge živali lahko potem brez nevarnosti preplavajo reko.

Najdražji konj na svetu

Na javni dražbi neke ameriške žrebčarne v Floridi so prodali polnokrvnega žrebca Našua za 1.951.200 dolarjev. Tako drago še ni nihče plačal dirkalnega konja.

Lastnik tega konja je bil William Woodward, katerega pa je žena ubila »iz malomarnosti«. Žrebec je star štiri leta in je na konjskih dirkah dobil že 1.058.015 dolarjev.

Maratonski tek

Je tek na 42.200 metrov — t. j. najdaljši tek v atletiki. Imenuje se po vojaku Filipidosu, ki je leta 490. pred našim štetjem tekkel z Maratonskega polja v Atene, sporočil zmago grške vojske nad Perzijci in se potem mrtve zgrudil.

Odtelej je maratonski tek vedno tudi na programu olimpijskih iger. Na letošnji Olimpiadi v Melbournu, ki bo novembra, bo nastopilo več maratoncev in se borilo za zlato medaljo.

Za dobro voljo

RIBISKA

Janči: »Zakaj moraš vzeti milo s seboj, ko greš lovit ribe...?«
Stevak bači: »Zato, no, zato...«
Janči: »Čisto preprosto, zato, da si lahko umiješ roke, če en .d... dobiš!«

PRI ZOBOZDRAVNIKU

Bolnik (pri zobozdravniku): »Av, av, av...!«

Zobozdravnik: »Kaj pa pijete, saj se zoba še dotaknil nisem!«

Bolnik: »Ampak na kurje oko ste mi stopili!«

DVA O ZENI

Mokar: »Ali tvoja žena res govori več jezikov?«
Sitar: »Ne samo govoril! Včasih se mi celo dozdeva, da jih tudi več ima.«

O, TI PARAGRAFI!

Pišta: »To pa je res od sile. Kakor stopiš pred sodnijo, pa si obsojen. Ali so te zadnjič res spet zasili?«

Vanek: »Seneda so me. Ali je to kaj čudnega, ko je pa toliko paragrafov proti enemu samemu človeku!«

Tudi med našimi Prleki še niso usahnili stari ljudski običaji. Tudi »pozlačina« na sliki sodita med nje.

Fadil Hadžić:

BUDHA ME JE LEPO SPREJEL

8 Potopis slučajnega pomorščaka

šete številke od ena do pet. Potem boš iz njegove beležnice zaslišali obširno prerokbo. Zaradi finega vedenja in posebnega čara, s katerim se vam približa, ga ne boste mogli odbiti, ostal bi pa prav tako ljubezniv, četudi ne zasluži z vami čisto nič.

Motiv iz dežel Vzhoda

Lastnost plemena Sikhi, ki ni dana vsem ljudem, je, da se včasih brez novca v žepu sprehajajo s ponosnim korakom maharadža. Je to baharija? V tem primeru ni! Sikhi je naveden, da se tako drži. Tudi če bi bil berač, bi se zdelo, kakor da drugim daje miloščino. Toda na svetu je dovolj elitnih kinematografov, restavracij, klubov in limuzin, da se lahko za-

posli to plemo.

Samo dve stvari delujeta pri vходу v kolonije dovolj reprezentativno: zelena palma in ponosni, bradati Sikhi.

VIII. BOMBAYSKI VEČER

Pred nekaj leti se je tukaj razprostiralo morje. Ribiči Marati so nasipavali med otoki zemljo in gradili mostove, dokler ni zrasel današnji Bombay. Ribiči so bili spretni in koristni, v njihove vrline pa se je vpletel ugankarski zanos. O tej njihovi vrlini sem najpogostejše razmišljal ob večerih. Stobil sem preko nekega razsvetljenega, širokega trga (recimo tam, kjer stoji bombayska tržnica) in padel v uličico, ki je bila tako ozka, da se niti prenočevalci niso mogli dovolj pretegniti. Brez kakršnegakoli reda se nabere na kupu devet, deset takšnih ulic in ure in ure sem se sprehajal ob njih v misli, da sem prehodil kilometre daleč, dejansko pa sem se vrtil v zelo majhnem labirintu. Kdaj pa kdaj se znaješ pred hitečim vlakom, ves prestrašen, da si že v provinci, pravzaprav pa je bil to eden izmed železniških tirov, ki sekajo mestno središče. Ko sem vendarle zatipal izhod in se znašel na širokem bulvarju, kakršnih je v Bombayju prav tako ogromno, sem se redkokdaj lahko točno znašel, kam pravzaprav pelje in kam me bo odvedla — kar se uganke tiče — preglednejša cesta. Končno sem odkril skrivnost spretnih ribičev — arhitektov in si zapomnil osem glavnih poslopij v Bombayju, tako da sem se med potepanjem, če sem katero zagledal, takoj lahko orientiral, za koliko stopinj sem zgrešil kraj, kamor sem dejansko hotel priti.

Ljudje, ki ne ljubijo rebusov in labirintov, imajo priliko, da v Bombayju najamejo taksi ali fijakarja. S taksijem pridejo na zaželeni prostor najhitreje, Bombay pa jim bo ostal v spominu kakor zbirka razglednic tega mesta. Bombay je natrpan s podrobnostmi od rdeče pike na čelu Indijke do kamnitih čipk na hišnih fasadah. Vsega tega iz taksija ne opaziš; da bi človek spoznal ulično gnečo v Bombayju, mora biti magari sam zgeten v tej gneči. Kompromis med obema možnostima (sprehoda s taksijem in sprehoda peš) je bombayski fijakar.

VII. PLEME SIKHI

Pozabil sem omeniti še nekaj na bombayski ulici. Tam lahko vidite množico majhnih in velikih rumenih taksijev (za katere trdijo, da so najcenejši na svetu) s šoferji taksijev, ki imajo vsi do zadnjega lepo negovane črne brade in turbane in pripadajo plemenu Sikhi. Ljudje tega plemena so zelo lepi in visoki, tako da se ekstravagantne tujke najraje vozijo v taksiju, ker na ta način spoznavajo indijske zanimivosti.

Vendar bi bilo nepravilno, če bi samo toliko povedal o plemenu Sikhi. Ne le tukaj, v Bombayju, ampak po vsej Aziji jih lahko srečate. Povsod nosijo svoje turbane, visoki so okrog meter osemdeset in imajo črne, mehke, nakodrane brade. Povsod po svetu ponosno opravljajo delo »okrasnega vratarja«, šoferja kakšne ugledne osebnosti ali kaj podobnega, kjer ni potrebno nikakršno posebno znanje, potrebna pa je reprezentativna figura in videz dostojanstva. Za to pa imajo Sikhi največ smisla na svetu.

Indijec iz plemena Sikhi, oblečen v modro livrejo z zlatimi gumbi in obveznim turbanom stoji kot kariatida pred indijsko restavracijo v Londonu. V Singapuru stoji v enaki obleki pred vhodom v največji kinematograf, v Tangerju, na drugem koncu sveta, se prav tako — samo v rdeči livreji — klanja uglednim povabljenecem v angleškem klubu. Niti eden Sikhi nikjer ne prosi. Niti eden Sikhi nikjer ne nosi vreče, niti eden Sikhi — zaradi religije — ne kadi. Niti en moški prebivalec v vsej državi Persu, kjer se rode in žive Sikhi, ni grd. Tega pa ne bi mogli reči za njihove žene.

V glavnem mestu Patialu nimajo niti enega taksija, čeprav so po vsej ostali Indiji Sikhi šoferji najlepših taksijev. Odlični športniki so in najboljši igralci hokeja na svetu. Toda niti na športnih igriščih ne snamejo ti lepi moški sedem jardov ovite svile okrog glave.

Plemo Sikhi goji z uspehom še en poklic. V tej vlogi jih boste srečali v Hongkongu in na Malaji. Povsod boste mislili, da srečujete enega in istega gospoda, Indijca z brado, pravilnega, lepega profila, oblečenega na isti način v modre ali bele hlače in svileni srajco. Ta Sikhi — dvojniki, pomnožen v milijonsko izdajo, vam bo ponudil listek in vas naprosil, da napi-